

การสอบสวนภาวะเป็นพิษ จากการดื่มไวน์ ที่จังหวัดชลบุรี

ความเป็นมา

ด้วยสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ได้รับแจ้งจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข และข่าวทางโทรทัศน์ ในวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ว่ามีผู้เสียชีวิต 1 ราย และผู้ป่วย 8 ราย หลังจากดื่มไวน์ ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดชลบุรี ดังนั้นสำนักกระบาดวิทยา จึงได้ส่งคณะเจ้าหน้าที่ ออกดำเนินการสอบสวนเหตุการณ์ดังกล่าว ร่วมกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จังหวัดชลบุรี ในวันที่ 27 มิถุนายน และ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2546

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะอาการของโรค พิสูจน์หาสารพิษที่เป็นต้นเหตุ
2. เพื่อให้ทราบแหล่งที่มาของไวน์ดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่มาตรการป้องกันควบคุมโรคที่เหมาะสม

ผลการสอบสวน

พบผู้ป่วย รวม 13 ราย เสียชีวิต 1 ราย โดยเป็นเพศชาย 10 ราย หญิง 3 ราย อายุระหว่าง 21 - 52 ปี อาชีพรับจ้าง ทำงานที่โรงแรมแห่งหนึ่งในเทศบาลเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 11 ราย, ขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง 2 ราย ผู้ป่วยทุกรายให้ประวัติว่า ได้ดื่มไวน์ขาวยี่ห้อหนึ่งเพียงเล็กน้อย (ประมาณ 1 ซ้อนชา) หลังจากนั้นไม่เกิน 5 นาที เริ่มมีอาการผิดปกติ โดยส่วนใหญ่มีอาการเวียนศีรษะ และหมดสติ บางรายมีแสบร้อนที่บริเวณปากและคอ แต่ไม่มีบาดแผล ชัก และเสียชีวิต ผู้ป่วย 9 ราย เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพญาไทโมเรียลก่อน (รายที่เสียชีวิต มีอาการชัก หมดสติ และเสียชีวิตขณะนำส่งโรงพยาบาล) หลังจากนั้นบางรายถูกส่งตัวไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลอื่นตามสิทธิประกันสังคมของแต่ละบุคคล ได้แก่ โรงพยาบาลชลบุรี 3 ราย โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา 1 ราย และอีก 4 รายรักษาตัวแบบผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี ขณะนี้ผู้ป่วยทุกรายมีอาการดีขึ้นแล้ว

จากการสอบสวนประวัติ พบว่า ทุกรายดื่มไวน์ที่มีขวดสีเขียว ซึ่งเป็นของบริษัทผู้ผลิตไวน์แห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย โดยไวน์ดังกล่าวพนักงานขับรถยนต์ของโรงแรมแห่งหนึ่งในเทศบาลเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เป็นผู้นำมาแจกจ่ายให้เพื่อนในวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2546 รวม 6 ราย ๆ ละ 1 ขวด เป็นเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ ของโรงแรม 5 ราย ได้แก่ แผนกบุคคล, แผนกจัดซื้อ, แผนกช่าง, คนสวน, รุมบอย และเป็นเพื่อนที่ขับรถจักรยานยนต์รับจ้างอีก 1 ราย หลังจากเลิกงานในวันเดียวกันผู้ที่รับไวน์กลับไปดื่มร่วมกับบุคคลอื่น ๆ อีก ในช่วงเวลาและสถานที่ต่างกัน ดังนี้ คนสวนของโรงแรมนำจัดเลี้ยงในงานวันเกิดเวลาประมาณ 21.00 น. ของวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ที่ห้องเช่า มีผู้ร่วมดื่มไวน์ 6 คน เกิดอาการเป็นพิษจนต้องนำส่งโรงพยาบาลพญาไทโมเรียล และเสียชีวิต 1 ราย, เจ้าหน้าที่แผนกบุคคลนำไปเปิดดื่มร่วมกับญาติอีก 4 คน เกิดอาการเล็กน้อยเข้ารับรักษาแบบผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี, แผนกจัดซื้อนำไปดื่มที่บ้านคนเดียว มีอาการเล็กน้อย เข้ารักษาแบบผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลพญาไทโมเรียล, คนขับรถจักรยานยนต์รับจ้างนำไปดื่มที่บ้านกับเพื่อนอีก 1 คน เข้ารักษาแบบผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลชลบุรี

หลังจากเกิดเหตุผู้จัดการโรงแรม จึงเรียกเก็บไวน์ที่ยังไม่ได้เปิดอีก 2 ขวด และไวน์ที่เหลือจากการดื่มของพนักงานที่ได้รับแจกไว้ ซึ่งทางตำรวจและกรมสรรพสามิต ได้ขนนำไปพิสูจน์ต่อ ส่วนพนักงานคนขับรถของโรงแรมแห่งหนึ่งในเทศบาลเมืองพัทยา และภรรยา ที่เป็นผู้แจกไวน์ดังกล่าวกำลังอยู่ในความควบคุมของตำรวจ เพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป

ทีมสอบสวนโรคได้เก็บตัวอย่างไวน์ที่เหลือ จากโรงพยาบาลพญาไทโมเรียล ประมาณ 15 มิลลิเมตร สังเกตพบว่ามีลักษณะใส กลิ่นฉุนคล้ายอะซิโตน และเก็บตัวอย่างเลือด ปัสสาวะผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตรวม 3 ราย ส่งตรวจหาสารพิษ ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ขณะนี้ทราบผลเบื้องต้นว่า พบสาร Gamma Butyrolactone (GBL) ในเลือดของผู้เสียชีวิต และผู้ป่วยอีก 1 ราย พร้อมนี้สำนักกระบาดวิทยา ได้แจ้งสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดเชียงใหม่ ให้ประสานกับ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย เพื่อเฝ้าระวังค้นหาผู้ป่วยที่มีอาการเช่นเดียวกัน ทั้งในโรงพยาบาลเชียงราย และโรงพยาบาลแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ถูกอ้างถึงว่าเป็นแหล่งผลิตด้วยแล้ว ปรากฏว่า ไม่พบเหตุการณ์คล้ายกันนี้ เกิดขึ้นทั้งในช่วงระยะเดียวกันจนถึงปัจจุบัน

ในขณะที่ดำเนินการสอบสวน ได้รับทราบจาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี ได้เก็บตัวอย่างไวน์ที่เหลือจากผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา 1 ตัวอย่าง และโรงพยาบาลชลบุรีอีก 1 ตัวอย่าง ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ผลการตรวจตัวอย่างทั้ง 2 ขวด พบสารเคมี 3 ชนิด คือ Acetonitrile หรือ Methylcyanide, Tetrahydrofuran และ Butyrolactone ที่มีความเข้มข้น 99 % ซึ่งสารดังกล่าวเป็นตัวทำละลาย ที่ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ หายใจไม่ออก ชัก หหมดสติ และเสียชีวิตได้

จากการสอบสวนทางระบาดวิทยา ประกอบกับผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการเกิดพิษครั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากการดื่มสารตัวทำละลาย **Gamma Butyrolactone (GBL)** ที่อยู่ในไวน์ปลอม เนื่องจากลักษณะอาการและอาการแสดงของผู้ป่วยเข้าได้กับความเป็นพิษ และตรวจพบสารดังกล่าวในเลือดผู้เสียชีวิต แต่ยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า ผู้ลอบกระทำการบรรจุสาร GBL ในขวดไวน์มีวัตถุประสงค์อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการสอบสวนของหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้คาดว่าอาจยังมีผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันนี้หลงเหลืออยู่ในประเทศไทย ซึ่งอาจก่อให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยของประชาชน จึงควรแจ้งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด ให้ทราบและกำชับโรงพยาบาลทุกแห่ง ดำเนินการเฝ้าระวังพิษจากอาหารหรือเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ อย่างใกล้ชิด ดังนี้

1. หากพบผู้ป่วยและเสียชีวิตกะทันหัน โดยอธิบายสาเหตุไม่ได้ แพทย์ผู้รักษาคควรนึกถึงพิษจากสารเคมีไว้ด้วย และให้ซักประวัติ อาการ ตรวจร่างกาย อย่างละเอียด และเก็บตัวอย่างเลือด ปัสสาวะ จากผู้ป่วย ส่งตรวจหาสารพิษ พร้อมทั้งแจ้งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทราบทันที

2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดดำเนินการสอบสวนและควบคุมโรคทันที เพื่อหาสาเหตุ พร้อมทั้งเก็บวัตถุตัวอย่างที่สงสัยว่าจะเป็นสาเหตุ ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ พร้อมทั้งแจ้งสำนักงานป้องกันควบคุมโรคในเขตที่รับผิดชอบ สำนักงานระบาดวิทยา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนได้ทันต่อเหตุการณ์

3. การเก็บและส่งตรวจวัตถุตัวอย่าง เพื่อตรวจหาสารพิษ สามารถส่งตรวจโดยตรงได้ที่ กลุ่มงานพิษวิทยาและชีวเคมี กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โทร 0-2591-0000 ต่อ 9717 หรือศูนย์พิษวิทยา โรงพยาบาลรามาธิบดี โทรสายด่วน 1367 หรือประสานการส่งตรวจได้ที่สำนักงานระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค โทร 0-2590 -1882, 0-2590 -1779

รายงานโดย กลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ สำนักงานระบาดวิทยา และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 จ.ชลบุรี กรมควบคุมโรค

สารในไวน์มรณะ

จากกรณีพบผู้ป่วยดื่มไวน์ แล้วเสียชีวิต และได้ส่งไวน์ดังกล่าวตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข แล้วพบว่า มีสารที่เป็นพิษ ได้แก่ สารแกมมา-บิวทิโรแลคโตน (Gamma - Butyrolactone) หรือ GBL ซึ่งสารดังกล่าวนี้ ใช้เป็นสารตั้งต้นในการผลิต GHB (Gamma - Hydroxybutyrate) ซึ่ง GHB จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท GBL มีคุณสมบัติพิเศษ คือ จะออกฤทธิ์แทรกซึมผิวหนัง ทำให้เยื่อผิวหนัง และเนื้อเยื่ออ่อน ๆ เกิดการระคายเคืองคุณสมบัติของสารต่าง ๆ มีดังนี้